Всяка Марія Ігорівна
Львівський університет імені Івана Франка

Значення світоглядної публіцистики Едмунда Берка та Джузеппе Мадзіні в умовах духовної кризи сучасної Європи: невіддільність Божого закону від держави

Сьогодні небезпідставно багато теоретиків та науковців вважає проблему майбутнього європейської цивілізації чи не однією з найбільш драматичних та актуальних. У першій половині XX століття німецький філософ та культуролог Освальд Шпенглер зробив невтішний для Західної Європи прогноз: загибель внаслідок становлення раціоналістичної культури.

Що спостерігаємо у XXI ст.? Широкомасштабне явище гендероциду, яке тотально знівелювало багатовікові вартості народів, зумовило процес духовного розладу суспільства, утвердило матеріальний нігілізм і неолібералізм, зруйнувало християнські підвалини цивілізації. Тепер передові позиції зайняли мода, ринок, корупція, опортунізм.

Автор статті «Амбівалентність ідеологеми Європа у сучасних ЗМІ» Тарас Лильо пропонує дві доктрини, які зараз повинні коректно актуалізувати засоби масової інформації: потреба Європи повернути собі справжню європейськість та усвідомлення неможливості реалізації прав людини без реалізації права нації [1, с. 165]. Отже, порятунок треба шукати передусім в поверненні до духовних начал та християнського коріння. У центрі держави і громадянського суспільства має бути Божий закон.

Ідеологічно лібералізму та соціалізму протистоїть консерватизм. Його основоположником прийнято вважати англійського державного діяча, мислителя Едмунда Берка, який стверджував, що релігія є основою громадянського суспільства і джерелом усього доброго та втішного [2, с. 407]. Будь-який уряд чи будь-яке суспільство - це «частина божественного морального порядку, з допомогою якого Бог управляє світом. Кожна нація має своє місце у всесвітній цивілізації, що розгортається у згоді з «божественною тактикою». [3]

Беркова публіцистика – це передусім нещадна критика Великої французької революції (1789 - 1799). Адже її вожді, висунувши абстрактні лозунги «за права людини», «свободу» без дисципліни, завдали величезного удару рідній країні і релігії, масово «засіяли зерна атеїзму». Вони відкинули старий закон і традиції, обірвавши зв’язок теперішнього покоління своєї нації з минулим, перетворили людей на «мух-одноденок». Автор запевняє, що світові не потрібна така панацея. «Руссо не перекинув нас до своєї віри (…). Атеїсти не стали нашими пастирями; безумці - законодавцями. Ми знаємо, що не зробили ніяких відкриттів; але ми думаємо, що мораль не має потреби у відкритті» [4]. Згідно з Едмундом Берком, будь-яка особа, наділена хоч якоюсь часткою влади, повинна пам’ятати, що діє за

дорученням Бога і за свою поведінку складатиме звіт перед єдиним великим Володарем суспільства [2].

Схожі ідеологеми простежуємо в працях провісника італійської незалежності Джузеппе Мадзіні, що порівняв країну з фортецею, на вершині якої знаходиться Бог, а в основі – народ рівноправних. «Не приймайте іншої формули або іншого морального закону, якщо не хочете знеславити свою країну й самих себе» [5], - говорив ідейний архітектор руху Рисорджименто. Божий закон завжди має стояти вище від матеріальних інтересів.

Джузеппе Мадзіні підняв ідею нації до категорії ідеалу. У Старому Завіті в книзі І Макавеїв (3, 59) читаємо: «Ліпше нам у бою вмерти, ніж споглядати на злидні нашого народу й нашої святині». Ці слова можемо застосувати для характеристики самого Джузеппе. Його ставлення до Вітчизни можна виразити одним словом – служба. «Хто не служить, той грішить, хто зраджує вітчизну – зраджує Бога. (…) збереження національної ідентичності є кровним обов'язком кожного народу, саме так зберігається людство як гармонійна, багатобарвна цілість» [6, с. 103].

Під час полеміки з Марксом та Енгельсом лідер італійського руху за об'єднання країни заявив (стаття «Національність і космополітизм», опублікована в «Народному часописі» 8 травня 1847 року), що прихильники комуністичної програми, нівелюючи поняттям національності, перекреслюють найвищу мету людства – братерство народів – і пропонують «максиму егоїстів» [7]. Зі слів автора, космополіти «прив'язують батьківщину до підошви взуття» і тягнуть її за собою туди, куди їм вигідно та зручно .

Космополітизм – це планетарне створення однорідності. Натомість Бог поділив людей на різні групи, посіявши зерна націй на різних географічних точках планети. «Божий задум, що ви його у змозі розгледіти чітко означений, - принаймні це стосується Європи, - річищами великих рік, пасмами високих гір та іншими географічними умовами». [5]

ВИСНОВОК: Отже, в умовах духовної кризи сучасної Європи, треба спробувати ліквідувати основні процеси та явища, які ведуть цивілізацію до нищівного переродження, а отже, маємо звернутися за допомогою до досвіду минулих поколінь, зокрема світоглядної публіцистики Едмунда Берка і Джузеппе Мадзіні. Держава не може нормально функціонувати без наявності у своїй основі Божого закону.

1. Лильо Т. Амбівалентність ідеологеми Європа у сучасних ЗМІ // Сучасна медіа культура: контент, концепції, перспективи (українсько-польський досвід): колективна монографія / [Й. Лось, С. Гавронський, Т. Лильо, М. Уліта та ін.]; за наук. ред. проф. Й. Лося. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 392 с.
2. Берк Е. Релігія і громадянське суспільство // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2008.

3. Себайн Джордж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 838 с.
4. Бёрк Э. Размышления о революции во Франции. – М.: Рудомино, 1993.
5. Мадзіні Дж. Обов'язки перед країною // Націоналізм. Антологія. – К., 2000.
6. Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації: У 2 ч. – Ч. 1. – Львів: ПАІС, 2008. – 376 с.
7. Варварцев М. М. Джузеппе Мадзіні, мадзінізм і Україна: Монографія. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2005. – 304 с., [8] арк. іл.: іл., портр. – Парал. тит. арк., анот., зміст італ.